

Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes kúriai tanácselnök az újkori cégjog általa is kitaposott ösvényeiről, a szolgálati bírósági eljárásról, az olasz kultúra és zene szeretetéről

Egy piacgazdaságot formáló bírónő

„Ha körvonalazódott a felülvizsgálati eljárásban eldöntendő jogkérdés, ám az ellentmondásos, vagy hiányos jogi szabályozás miatt nehéz a választ megtalálni, az eljáró tanács tagjai együtt gondolkodnak, vitatkoznak a megoldáson. Jóllehet az ítélkezésem kívül számos más feladata is van egy-egy kúriai bírónak, ezek nem befolyásolhatják a kitűzött tárgyalás menetrendjét” – fogalmazza meg szakmai ars poétikájuk lényegét Pethőné Kovács Ágnes, a legfőbb bírói fórum gazdasági szakágának tanácselnöke, aki alig negyvenévesen, 1993-ban lesz a testület ítése. Ezt nemcsak szakmai előmenetelének, hanem az akkor még igencsak fiatal, az idősebb kollégák által járatlan szakterületen, a társasági és cégjogban szerzett tapasztalatának, úttörő jellegű alkotómunkájának is köszönheti. „Kérésemre 1988 őszén a Fővárosi Bíróság cégbíróságára helyeztek át, így közreműködhettem az 1989. január 1-jén hatályba lépett, a gazdasági társaságokról szóló törvény joggyakorlatának kialakításában. Az alapokat ekkor kellett elsajátítanunk.” A másodfokú szolgálati bíróság elnökeként a bírák etikai és fegyelmi ügyeit közlelő ismerő Kovács Ágnes szakmailag megalapozott, jó döntésnek tartja a polgári kollégium 2013 végén, titkos szavazással – általa is – meghozott devizahiteles jogegységi határozatát.

Zenei általánosban kezd, tíz évig zongorázik is, hogy aztán a gimnáziumban egy életre „megfertőzze” az olasz nyelv és kultúra szeretete. Az eredendően bölcsésznek készülő Kovács Ágnes végül a jogi kart választja. Az angollal máig vívott „heroikus küzdelme” is meghozza gyümölcsét: számos külföldi nagyváros szakmai konferenciáján adott már elő angolul. A családjában egy kivétellel mindenki jogász. A nagymamai zenei vénát sikerült tovább örökítenie: mindkét unokája muzikális.

► Hadd kezdjem a beszélgetésünket egy máig aktuális ügyvel, mégpedig a Fővárosi Törvényszéken, majd a Fővárosi Ítéltáblán, végül pedig a Kúrián befejeződő, a bankok tisztességtelen magatartását vizsgáló devizahiteles perekkel. Ezeket ugyanis megelőzte a Kúria Polgári Kollégiumának emlékezetes, 2013 végi jogegy-

ségi döntése, ami máig hullámokat vet, és egyaránt megosztja a laikus, illetve a szakmai közvéleményt – természetesen kinek-kinek az érdekeitől függően. Ön mint a Kúria Polgári Kollégiuma Gazdasági Szakágának bíróját, hivatalból tagja volt e jogegységi testületnek. Azt lehet-e tudni, hogy személy szerint hogyan szavazott?

Mivel a szóban forgó jogegységi határozatról a bírák titkos szavazással döntöttek, ezt nem áll módomban nyilvánosságra hozni. Így azt sem tudom megmondani, hogy milyen arányban voltak az igen-nem szavazatok. Általánosságban elmondható, hogy a határozatok elfogadásához a jogegységi tanács valamennyi tagjának jelenléte mellett egyszerű szótöbbség szükséges. Ha azonban jogegységi tanácsként a Kúria teljes kollégiuma jár el, az ülésen a tagok több mint kétharmadának meg kell jelennie és a jelenlévő tagok kétharmadának szavazatával fogadható csak el a jogegységi döntés. De, ha már a társadalmi visszhangot említette, tudni kell ugyanakkor, hogy a jogegységi határozatokat minden esetben komoly szakmai előkészület után hozzák meg az illetékes tanácsok. Tekintettel a devizaalapú kölcsön-szerződésekkal kapcsolatos problémákör társadalmi súlyára – a polgári kollégium vezetőjének indítványa alapján – ez esetben jogegységi tanácsként a teljes kollégium, azaz 38 bíró, továbbá a tanács vezetőjeként Darák Péter kúriai elnök járt el. Ezúttal is alapos vizsgálódás, tudományos igényű, szakértő elemzés előzte meg a döntést. Míg alapesetben egy, addig itt két előadó bíró foglalkozott az ügyvel. A különbség az volt, hogy az általuk előterjesztett anyagot nem egy öttagú tanács, hanem a teljes kollégium vitatta meg. A jogegységi határozatok elfogadása előtt a jogegységi tanács tagjai elmondják saját szakmai véleményüket. Sokszor bizony hosszú, alapos viták előzik meg a szavazást és a döntést. Ez természetesen a devizahitelügyben sem volt másként. Mindezekre tekintettel egy szakmailag megalapozott, jó döntésnek tartom az e témában hozott határozatunkat.

► Ha már a konkrét szakmai munkánál tartunk, az ítélőtáblák felállítással alapvetően változott a Kúria szerepköre, hiszen jelentősen visszaszorult az ítélkezési feladata. Ön mintegy két évtizede lett a tagja a Legfelsőbb Bíróságnak, így alapos rálátása van erre az átalakulásra. Hogyan manifesztálódik ez a személyes munkájában?

Pontosítanék: a legfőbb bírói fórum, a Kúria változatlan feladatai közé tartozik az ítélkezés. A felülvizsgálati ügyek száma nem csekély. Ezen kívül egyes ítélőtáblai végzésekkel szemben a Kúria fellebbezési bírósággént is eljár. Ha csak a mi tanácsunk, a Gfv. VII. számú tanács „tárgyalási naplóját” nézem, bőséggel akad munkánk. Jól jelzi ezt, hogy jelenleg is 136 ügy van folyamatban

nálunk, ezek közül havonta 40–45-öt fejezünk be. Egyébként már 2015 júniusára is van kitűzött tárgyalásunk, s az ügyérkeztes is folyamatos. Komoly terhet rótt a Kúriára, így ránk is a már szóba hozott devizahiteles banki perek elbírálása. A törvény szigorú, harminc napos határidőt szabott az eljárásra. Ennek betartása a karácsonyi-újévi szabadságolások ellenére is mellőzhető volt.

2012-ben kaptam meg a tanácselnöki kinevezésem, egy-egy ügyben azonban magam is eljáró előadó bíróként. Nincs két egyforma, azaz rutinból eldönthető ügyünk. Éppen ezért az iratok tanulmányozása akár napi tíz-tizenkét órát, olykor hétfégi munkát is igényel. Tisztában vagyunk azzal, hogy a döntéseink nem egyszer széles társadalmi rétegeket érintenek. Kihatnak egy-egy települési önkormányzat, vagy akár az ország költségvetésére, a jogszabály által stratégiaileg kiemelt jelentőségű cégek sorsára. A pertárgyértékek sem jelentéktelenek, gyakoriak a 400 millió forintot is meghaladó, emiatt pedig a jogszabály által kiemelt jelentőségűnek minősített perek. Ezeket soron kívül, speciális eljárási szabályok alkalmazásával kell intéznünk. A hozzánk kerülő ügyekben nem ritka, hogy az elsőfokú ítélet 30, a másodfokú pedig akár 50 oldalt is kitesz, a felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem pedig meghaladja a 20-20 oldalt. Egy-egy ilyen ügy tanulmányozása során pedig csak ezek elolvasása után kezdődhet el a peranyag áttekintése, így annak ellenőrzése, hogy helytálló-e, az iratokkal igazolt-e a korábbi bírósági eljárások során megállapított tényállás, valóban a perbe vitt jogkérdésről szól-e a jogerős döntés, helyes jogszabályokat alkalmaztak-e az alsóbb fokú bíróságok, illetve ezek tartalmát helytállóan értelmezve vonták-e le a jogkövetkezményeket. Nem véletlen tehát, hogy egy-egy tárgyalást vagy peren kívüli határozathozatalt több napos, sőt több hetes felkészülés is megelőzhet. Ha körvonalazódott a felülvizsgálati eljárásban eldöntendő jogkérdés, és az ellentmondásos vagy hiányos jogi szabályozás miatt nehéz a választ megtalálni, az eljáró három-, esetleg öttagú tanács tagjai még a formális tanácsulást követően is gondolkodnak, vitatkoznak a megoldáson. Jóllehet, az ítélezésen kívül számos más feladata is van egy-egy kúriai bírónak, ezek nem befolyásolhatják a kitűzött tárgyalás menetrendjét.

► **A Polgári Kollégium Gazdasági Szakága meglehetősen speciális terület. Milyen típusú ügyek tartoznak az ön tanácsának referációjába?**

A cég- és társasági jogi ügyeken kívül a cégek felszámolásával, a csődeljárással, az önkormányzatok adósságrendezi eljárásával, a gazdálkodó szervezetek egymás közötti szerződéses és szerződésen kívüli, tulajdonjogi és használati jogvitáival, hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződésekkel, értékpapír-ügyletekkel, tisztességtelen piaci magatar-

tással kapcsolatos perek tartoznak hozzánk. De foglalkozunk forgalmazási és jogbérleti (franchise-) szerződésekkel, fuvarozással és szállítmányozással, valamint közraktárral kapcsolatos, továbbá koncessziós szerződésen és a közbeszerzési törvényen alapuló, külföldi jogi személyekkel, egészségügyi finanszírozással, választottbírói eljárással összefüggő ügyekkel is.

► **A kevéssé avatott laikus, de talán a szakmai közvélemény előtt sem igazán ismert a szolgálati bíróság munkája. Májusban lesz három éve, hogy ön vezeti ezt a testületet. Bemutatná a munkájukat?**

Hadd pontosítsak annyiban, hogy az Országos Bírói Tanács a Kúria mellett működő másodfokú szolgálati bíróság élére nevezett ki 2012 júliusában. Ezt megelőzően – a szakmai munkám mellett – hat éven át az Országos Bírói Etikai Tanács elnöke voltam. Az igazságszolgáltatási reform részeként, 2011 júliusától állt föl a Budapest területén működő elsőfokú, s a megelőző elnök nyugdíjba vonulása miatt, utóbb általam vezetett másodfokú szolgálati bíróság. Korábban minden megyei bíróságon, az ítéletláblakon és a Legfelsőbb Bíróságon is működött elsőfokú fegyelmi bíróság. A fegyelmi bíróságok által hozott határozatok elleni fellebbezéseket a kizárólag a Legfelsőbb Bíróságon eljáró másodfokú fegyelmi bíróság bírálta el. Ezt az eljárási rendet egyszerűsítette és egyszerűsítette az új szolgálati bírósági rendszer. A szolgálati bíróságok jelenleg a bírák fegyelmi és az ezzel összefüggő kártérítési és személyiségi jogsértés miatti ügyekben, továbbá a bírák munkájának szakmai értékeléséből és vezetői munkájának értékeléséből eredő, a bírói tisztség betöltése miatti összeférhetetlenségi jogvitákban jogosultak eljárni. A bírákkal szembeni fegyelmi eljárások száma szerencsére nem túl magas, de növekvő tendenciát mutat. A szolgálati bírókat az Országos Bírói Tanács nevezi ki hat évre, a törvényszékek, az ítéletláblak, a Kúria bírái közül, a törvényszékek, az ítéletláblak összbírói értekezleteinek, illetve a Kúria teljes ülésének javaslata alapján. Első fokú a jogszabály által engedélyezett 75 fős létszámból jelenleg 60 bíró tölti be ezt a tisztséget. A másodfokon az engedélyezett létszám 15 fő. E státusz mindegyike betöltött. A szolgálati bíróságok háromtagú tanácsokban eljárva hozzák meg döntéseiket. Fegyelmi eljárást egyébként az igazgatásuk alá tartozó bírókkal szemben a törvényszékek, az ítéletláblak elnökei, a Kúria, illetve az OBH elnöke kezdeményezhet. A bírósági vezetőikkel szemben pedig a kinevezési jogkör gyakorlója.

► **Az eljárások növekvő száma mit jelent közelebről szemlélve?**

Ha a kétfokú szolgálati bíróságok felállása óta eltelt négy esztendő adatait vizsgáljuk,

akkor lényegében megötszöröződött a fegyelmi ügyek száma. Míg 2011-ben tíz, 2012-ben 15, 2013-ban 33, addig tavaly már ötven körül indult első fokon eljárás. Ezek közül fellebbezés miatt – ugyancsak az előbbihez hasonló éves bontásban – 3, majd 5-5, végül 2014-ben 12 ügy került a másodfokú szolgálati bíróság elé. A fellebbezett ügyek többségében helyben hagyó határozat született. A szolgálati bíróságok a fegyelmi eljárás során azt vizsgálják, hogy az eljárás alá vont bíró valóban követett-e el fegyelmi vétséget, azaz megszegte-e a szolgálati viszonyával kapcsolatos valamely kötelezettségét, vagy életmódjával, valamely magatartásával veszélyeztette-e, sértette-e a bírói hivatás tekintélyét. A szolgálati bíróságok eljárt tanácsát nem köti a fegyelmi eljárás kezdeményezőjének indítványa. Ha úgy ítéli a bizonyítási eljárás lefolytatása eredményeként, hogy a bíró terhére nem róható vétség, felmenti az eljárás alól. Ha a vétkességét enyhébb fokúnak tartja, a kötelezőszegés nem vagy csekély következménnyel járt, a szolgálati bíróság eljáró tanácsa eltekint a fegyelmi büntetés kiszabásától, az eljárást megszüntetheti és a bírót csak figyelemzésben részesíti. Amikor viszont a bíró vétkessége megállapítást nyer, az azzal arányban álló büntetés kiszabására kerül sor. Büntetésként feddésnek, megrovásnak, egy vagy két fizetési fokozattal visszavetésnek, vezetői tisztségből felmentésnek, bírói tisztségből felmentés indítványozásának lehet helye. Szerencsére, ez utóbbira a legritkább esetben kerül sor. Ilyen volt az az ügy, amikor egy bíró közlekedési baleset okozásakor mentelmi jogával visszaélészerűen kívánt élni, akadályozta a helyszínelő rendőrök tevékenységét. Ha egy bíró ellen egyébként közvédas büntetőeljárás indul, a fegyelmi eljárás hivatalból meg kell indítani. A fegyelmi eljárás azonban mindaddig felfüggesztésre kerül, amíg a büntetőügy jogerősen le nem zárul. A büntetőjogi felelősség megállapítása a fegyelmi felelősségre vonást is maga után vonja. Bíróval szemben például indult már fegyelmi eljárás ügyviteli késedelem, határozat írásba foglalásának késedelme miatt, vagy azért, mert a tárgyaláson meg nem engedhető hangnemet használt.

► **A másodfokú szolgálati bíróság elnökeként milyennek tartja a megújult, idén januártól hatályos bírói etikai kódexet? Ön szerint a szakmai regula segít-e a bírói vétségek elkerülésében, egyáltalán: mennyiben jelent előrelépést a korábbi kódexhez képest?**

Az etikai kódex célja, hogy iránymutatásként szolgáljon a bírák számára. Azzal, hogy megfogalmazza a velük szemben támasztott etikai elvárásokat, védelme is egyúttal a hivatásukhoz méltó magatartást tanúsító bírákat. Az új etikai kódex sokat merített, támaszkodott a Magyar Bírói Egyesület 2005-ben megalkotott etikai kódexének elfogadását követően szerzett tapasztalatokra.

Az új kódex megalkotásának folyamata során a teljes bírói kar kifejthette a véleményét. A bírák a hozzájuk közvetlenül eljuttatott kérdőíveken, konferenciákon elmondhatták az észrevételeiket, amelyeket a kódex megszövegezésével megbízott munkabizottság messzemenően figyelembe vett. A korábbi kódex a bírák által követendő, illetve részükre tiltott magatartásokat a szerint csoportosította, hogy azok tanúsítására a bírói hivatás során, vagy a bírói magánéletében, illetve a közéletben kerülhet-e sor. Az új kódex a bírótól elvárt viselkedést a bírói tisztség betöltésével kapcsolatos alapelvekből levezetve szabályozza. A két kódexben megfogalmazódnak azonos elvárások, de az új kódex új előírásokat is tartalmaz. Például utal a világháló használata során adódó kockázatokra, kiemeli az önképzés, a továbbképzés szükségességét, a bírót kötelező jogerős vagy előzetesen végrehajtható határozatok tekintetében megfogalmazza a jogkövető magatartás feltétlen tanúsításának elvárását, a szellemi alkotások tiszteletben tartásának követelményét. Rögzíti, hogy a felettes bíróságok által mellőzendő az alsóbb szintű bíróságoknak szóló, tekintélyüket romboló kioktatás. Az új kódex külön tárgyalja a vezető beosztású bírók és beosztottjaiknak kapcsolata során irányadó etikai normákat.

Az etikai szabályok ismerete segítheti a bírót az etikai és a fegyelmi vétségek elkövetésének elkerülésében. Segítheti továbbá a bírósági vezetők és a szolgálati bíróságok munkáját is egy-egy bírói magatartás megítélése során.

► **Mielőtt a bírói karrierjéről faggatnám, kérem, lépünk vissza egy kicsit az időben. Netán már a középiskolai tanulmányai során eldöntötte, hogy a jogi pályát választja?**

Nem egészen, hiszen eredendően bölcsésznek készültem. De ha már így teszi fel a kérdést, érdemes megtennünk egy kis időutazást. Már csak azért is, mert szép emlékeket őrzök a gyermek- és a fiatalkori éveimből. Bár Budapesten születtem, a belvárosban nőttem fel, a nyarakat Vas megyében, Szombathelyen és a Vasvár közelében lévő Gersekaráton töltöttem anyai, illetve apai nagyszüleimnél, felváltva. Így már egész fiatalon bepillanthattam a vidéki emberek életébe is. Egy-egy nyári szünet után olyan tájszólással érkeztem vissza az osztálytársaim közé, hogy azok élvezettel beszéltek az élményeiről, és persze megmosolyogták a kiejtésemet. A szüleim már pár hónapos koromban – az akkori szokások szerint – közösségbe vittek, ezért a nevelésben jelentős részt vállaltak rajtuk kívül a tanárain is. Kiskoromban a közeli Köröndre jártunk ki játszani. Többször előfordult, hogy a Körönd padjainak egyikén üldögélt egy idős úr, aki el-elbeszélgetett velünk, s a bátrabbakat – köztük engem is – rábírta arra, hogy énekeljünk valamit. Ő volt Kodály Zoltán, akinek nagy szerepe volt abban, hogy a zene fontos részévé

vált az életemnek. Olyannyira, hogy az iskolámat is ilyen vonalon kezdtem meg. Édesapám, aki fiatal korában népi táncos, az egykori Ki Mit Tud című műsorok zsűritagjaként is ismert Rábai Miklós tanítványa, egy időben koreográfus asszisztense volt, könnyen ráállt arra, hogy a család ének-zenetanár barátjának a javaslatára ne a körzeti általános iskolába, hanem a Váci utcai Ének- és Zenetagozatos Általános Iskolába írasson be. Itt közelről láthattam, átélhettem, hogy mit jelent az úgynevezett Kodály-féle pedagógiai módszer. Osztálytársaimmal együtt képessé váltunk arra, hogy – műfaji korlátok nélkül – ne csak élvezzük, hanem értsük is a zenét.

► **Ezek után mi más következhetett volna, mint a zenei középiskola...**

Ez ügyben ki kell ábrándítanom, hiszen a tanulmányaimat a Veres Pálné Gimnáziumban folytattam és ott is érettségiztem. Már akkoriban – csakúgy, mint ma – mindenki angolul akart tanulni. Úgy gondoltam, hogy az angol elsajátítása számomra is elkerülhetetlen lesz, nem lesz nehéz rávenni magam, ám az olaszt önszántamból bizonyosan nem tanulnám meg. Ezért olasz tagozatra jelentkeztem. A döntésemet soha nem bántam meg. A nyelv tanulása közben megismerhettem az olasz történelmet, irodalmat, zenét és művészettörténetet. Az itáliai vonzódásom természetesen felnőttként is megmaradt. Sokszor jártam Olaszországban, télen és nyáron, északon és délen, a tengerparti helyeken és a hegyekben egyaránt. A nyelvtudás a barátságkötésben is segített, s persze sikerült elkerülnöm a turistákat fenyegető kellemetlen élményeket. Természetesen az angol sem maradt ki az életemből. Ez azonban nem ment olyan könnyedén, mint az olasz. Középfokú nyelvvizsgám letétele ellenére, a mai napig heroikus küzdelmet folytatok azért, hogy az általam elvárt szinten használjam. Szabadidőmben angolul nézek filmeket és hallgatok híreket. Autóvezetés közben Norah Jones- és Leonard Cohen-dalok szólnak, s a zenehallgatás közben megkísérlem megérteni az amúgy nem túl nagy próbatételt jelentő szövegeket. Az otthoni könyvtárunkban is számos angol nyelvű kötetünk van, ezeket leginkább a nyári szabadság alatt szoktam forgatni. Ugyancsak a már említett „küzdelem” részeként, az angol szaknyelvi tanulmányaimra az évi rendes szabadságomból is áldoztam már jó pár napot. Ennek köszönhetően viszont eleget tehettem több külföldi konferenciameghívásnak is. Angolul tartottam például előadást Párizsban a külföldi bíróságok által hozott határozatok végrehajtásával kapcsolatos magyar jogi szabályozásról, vagy Hamburgban a gazdasági társaságok vezető tisztségviselőinek kártérítési felelősségéről, Tallinban a magyar igazságügyi reformról, Rómában az Alkotmánybíróság és a magyar legfelsőbb bírói fórum egymáshoz való viszonyáról, Minszkben a gazdálkodó szervezetek egymás közötti jogvitáiról.

► **E kintartását hallgatva, gondolom, jó tanuló volt.**

Igen, a jobb tanulók közé tartoztam. Leginkább a magyar irodalom, az olasz nyelv érdekelt, ezért bölcsészkarai tanulmányokat fontolgattam. Érettségi előtt részt vettem az országos magyar irodalom versenyen, egy Friedrich Dürrenmatt- és egy Arthur Miller-dramát elemeztem, illetve hasonlítottam össze. Az elért helyezésem a felvételi vizsgám pluszpontot hozott volna. Abban az időben jóval többen szerettek volna a bölcsészkarra bejutni, mint a jogi karra. A szüleim mindenképpen azt szerették volna, ha továbbtanulok. Megtapasztalva a saját életem eseményeit, úgy gondolták, hogy a tudás az, amit soha nem vehetnek el tőlem és a később műszaki egyetemem végzett öcsémétől, akárhogy is alakuljon a sorsunk. Előszörban édesanyám javaslatára – a családi konzultáció eredményeként – a jogi egyetemre jelentkeztem, ahova sikerült is bejutnom.

► **Mikor döntötte el, hogy bíróként szeretné elkezdni a pályáját?**

Már a nyári szakmai gyakorlat alapján szerzett élmények hatására elhatároztam, hogy az államvizsgáim letétele után bíróságra megyek dolgozni. Abban az időben az egyetem állította fel a jelentkezők közötti rangsort, és tett javaslatot az Igazságügyi Minisztériumnak fogalmazói munkakörbe való felvételre. A jogi doktorrá avatásom után egy hónappal, 1977. március 16-án kezdtem el dolgozni a Pesti Központi Kerületi Bíróságon (PKKB). Egy hónapig a közvetlen bírói munka közelébe sem kerültem, aminek persze megvolt a gyakorlati haszna. A tájékoztató iroda, a postázó, az irattár, a percsoportok kezelőirodáinak működésével, a lajstromkönyvekkel, az iratok útjával ismerkedtem a többi, velem együtt kezdő fogalmazótársammal együtt. Ez nemcsak arra tanított meg bennünket, hogy a bíró munkáját miként segítik az említett irodákban dolgozó kollégák, de láthattuk azt is, hogy az aktákba elhelyezett, érthető irodai utasításokkal miként könnyíthető meg az együttműködés. A PKKB valamennyi csoportjában, a Fővárosi Bíróság egy-egy polgári és büntetőügyeket tárgyaló tanácsánál, a Fővárosi Munkaügyi Bíróságon és közjegyzői irodában is voltam fogalmazó. Titkárként pedig egy ideig a PKKB büntető ügyzakot vezető elnökhelyettese, majd a polgári elnökhelyettes mellett dolgoztam. Ennek köszönhetően már az 1979-es szakvizsga előtt rálátásom volt a teljes bírósági szervezetre. A vizsgáimra való felkészülést is nagyban segítették ezek a gyakorlati tapasztalatok, hiszen az eljárási és anyagi jogi szabályokat már a személyesen megtapasztalt példákhoz tudtam kötni.

► **Hol kezdte meg a munkát immár kinevezett bíróként?**

A PKKB vagyoni jogi csoportjához kerültem 1979. november 1-jével. Az egyik – több év-

tizede a csoportban dolgozó – kollégánő távozása után folyamatban maradt ügyeket kaptam meg. Nem volt egyszerű a már más által tárgyalni kezdett perek anyagának megtanulása, de az aktákból a bírói munka fogásait is megismerhettem. Azt, hogy a kérelmeket, nyilatkozatokat mikor célszerű beszerezni, az egyes eljárás, bizonyítási cselekmények végrehajtása mikor szükséges. Eleinte elsősorban baleseti kártérítési, és örökési ügyeim voltak. Később tárgyaltam orvosiműhiba-pereket, tartási, életjáradéki szerződésekkel kapcsolatos jogvitákat, ingatlanok tulajdonjogával, használatával, utazási szerződésekkel, szerződések érvénytelenségével összefüggő kereseteket. Hat évvel később meghatározó fordulat következett be az életemben. 1985-től az Igazságügyi Minisztériumban dolgoztam, a bírói tisztségem megtartása mellett. Itt egy egészen új területtel kerültem kapcsolatba. A cégnyilvántartás és -ügyintézés számítógépes rendszerének kialakításában, illetve az ezzel kapcsolatos előkészítő munkálatokban vettem részt. Ennek során társasági jogi és cégjogi kérdésekben is el kellett mélyednem, különösen azért, mivel az egyetemi tanulmányaim során társasági joggal nem foglalkoztunk. Kérésre, 1988 őszén a Fővárosi Bíróság cégbíróiására helyeztek át. Ezzel lehetőséget nyílt arra, hogy közreműködhessek az 1989. január 1-jén hatályba lépett, a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény joggyakorlatának kialakításában. Ez, ha tetszik, úttörőjellegű feladat volt, az alapokat ekkor kellett elsajátítanunk. Visszanyúltunk az 1875. évi XXXVII. törvény, azaz a Kereskedelmi Törvény, valamint a korlátozott felelősségű társaságról és a csendes társaságról szóló 1930. évi V. törvény alkalmazása során kialakult joggyakorlatokhoz. E kutatásainkban nagy segítséget kaptunk kollégánóinktól, a közelmúltban elhunyt Szegedi Lászlóné Sebestyén Katalintól. Ő hihetetlen lelkesedéssel és energiával oktatgatott bennünket, akik őt követően kerülünk a cégbíróiagra. Az ő kezdeményezésével hoztuk létre a cégbírák országos egyesületét, szerveztünk konferenciákat, amelyeken a bírakon kívül a társasági joggal a gyakorlatban, illetve annak elméletével is foglalkozó egyetemi oktatók, a törvény előkészítésében részt vevő jogászok, a cégalapításokban közreműködő ügyvédek, jogtanácsosok, gazdasági szakemberek is megjelentek. A nemperes cégbejegyzési és adatváltozás-bejegyzési, törvényességi felügyeleti ügyek mellett, társasági jogi perekben is eljárjam. Idővel, a kizárólag magyar részvétellel alapított korlátolt felelősségű társaságok és részvénytársaságok bejegyzéseivel foglalkozó csoport vezetője, majd a Fővárosi Bíróság cégbíróiágának helyettes vezetője lettem, és tanácselnöki címet is kaptam.

► **A neve több szakmai kötet, jegyzet, publikáció szerzőjeként is feltűnik. Oktatóként is vállal feladatokat?**

Igen. Éveken át részt vettem a fogalmazók képzésében, a bírák továbbképzésében. Sze-

mináriumi csoportot vezettem az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. Hársfalvy Rezső és Kisfaludi András felkérésére közreműködtem az ELTE Jogi Továbbképző Intézetének társasági jogi szakjogász-képzésének megszervezésében. Utóbb a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Deák Ferenc Továbbképző Intézetében is a társasági jogi szakjogász-képzés keretében voltam több évfolyam vezetője. És valóban, több publikációm is megjelent, szakkönyvek társszerzője is vagyok, főleg társasági jogi témában.

► **Ön elég fiatalon került a Legfelsőbb Bíróság „kötélékébe”. Meglépte?**

Még negyven éves sem voltam, amikor 1993. január 1-jével a Kúria elődjéhez, a Legfelsőbb Bíróságra kerültem. Nyilvánvalóan a szakmai előéletem is közrejátszott ebben, de azt, hogy az LB-n felfigyeltek rám, vélhetően nagyban befolyásolta az akkor már egyre fontosabbá váló szakterületem, amit más, idősebb kollégák nem műveltek. Bodor Mária tanácselnök tanácsába osztottak be, akivel húsz évig dolgoztunk együtt. Szakmailag és emberileg is sok támogatást kaptam tőle. Munkamódszerünkben, jogi gondolkodásunkban igen közel álltunk egymáshoz. Határozataink alkotószellemű vitákban születtek meg. Ahogy már említettem, a bírói munka nemcsak a konkrét ügyek intézését jelenti. A kúriai bírák – így én is – rendszeresen részt veszünk egy-egy meghatározott téma vizsgálatára felállított joggyakorlat-elemző csoport munkájában. Folyamatosan véleményezzük a szakterületünkhöz tartozó jogszabálytervezeteket, eljárunk az alsóbb fokú bíróságok által szervezett kollégiumi ülésekre, részt veszünk a bíróságokra kötelező jogegységi határozatok, a kollégiumi vélemények megalkotásában, az elvi határozatok kiválasztásában. A kúriai bírónak is, amint a bírósági szervezet más bírónak is általában a bármilyen jogi területen működő jogi szakembereknek folyamatosan tovább kell képezniük magukat. Nyomon kell követnünk a jogszabályi változásokat, az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatát, a közvetlenül alkalmazandó európai uniós normákat, az Emberi Jogok Európai Bíróságának döntéseit. Szerencsésnek mondhatom magam, mert módomban volt még Magyarország európai uniós csatlakozása előtt az

uniós joggal való megismerkedés céljából Bécsbe, Brüsszelbe eljutnom és olyan felkészítő konferenciákon részt vennem, amelyeken például a polgári jog területén való együttműködésről, az áruk szabad mozgásáról, az előzetes döntéshozatali eljárásról hangoztak el előadások. A mai napig folyamatos a kapcsolatom az Európai Kereskedelmi Bírák Fórumával, amely legalább kétfévente a tagállamok különböző országaiban tart szakmai tanácskozásokat. Elvárás a bírákkal szemben a már említett oktatói és tudományos tevékenység folytatása, szakmai cikkek, könyvek megírása. Mindezekből kitűnik, hogy a nagyközönség előtti látványos tárgyalások a bírói munkának csak egy szeletét jelentik. Ahhoz egyébként, hogy egy bíró az eléje kerül – az érintettek számára mindenképpen nagy jelentőségűnek tekintett – kérdésekről objektív, szakmailag támadhatatlan döntést hozzon, szükség van a fizikai, szellemi, lelki egészségének a fenntartására. A bírói hivatás nem egyszer a családi és a baráti kapcsolatokat is próbára teszi. Szerencsésnek mondhatom magam, mert én mindkét részről sok támogatást és megértést kaptam és kapok.

► **Korábban is szóba került a családja, ahol mindenki jogász. Ők mely területeken dolgoznak?**

Hát, viccesen szólva, valóban elég belterjesek vagyunk. A férjem munkajoggal, a nagyobbik lányom európai uniós joggal, a kisebbik lányom ügyvédként több jogterülettel is, a párja polgári joggal és alkotmányjoggal foglalkozik. Egyedüli üdítő kivétel a nagyobbik lányom férje, ő ugyanis tájépítő mérnök.

► **A nem jelentéktelen zenei múltja elkíséri a jelenbe is?**

Sajnos csak annyiban, hogy rendszeres koncertlátogató vagyok, otthon is gyakran szól a zene. Bár annak idején közel tíz évig zongoráztam, ma már nincs hangszerem, de időm se lenne a használatára. Annak örülök, hogy mindkét unokám muzikális, sikerült átadnom nekik a zene iránti szeretetemet.

Kálmán Attila
Fotó: Kőrösi Tamás